

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 — —

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
Negyedévre . . . 3 — —

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, július 9.

Választói liszták.

Egy hét óta naponként közlik az ellenzéki lapok olvasóikhoz azt a figyelmeztetést, hogy július 25-ig közszemlére van kitéve a választók lajstroma, nézzenek utána, hogy az arra jogosultak nem lettek-e kihagyva abból s ideje korán éljenek fellebbezéssel, hogy keservesen szerzett jogukat el ne veszítsék.

Ez a kis figyelmeztetés sajátságosan jellemzi azt a szörnyű nagy »szabadságot«, mely nálunk a liberalizmus uralma alatt osztályrésze lett az adófizető polgároknak.

A törvény előírja, hogy kik birnak választói joggal. A magyar törvényhozás nem volt valami bőkezű e jog adományozásánál. 17 millió lakos közül 8—900 ezer részesül csak ebben a nagy kiváltságban. A hatóságnak az lenne a feladata, hogy biztosítsa a polgároknak ezt a nagy fontosságú jogát s annak szabad gyakorlatát s e helyett azt látjuk, hogy a kötelességét lelkiismeretesen teljesítő, adóját keservesen, de mégis pontosan fizető polgárnak éppen a hatóságok ellen kell éber figyelemmel és kiváló erélyvel védelmeznie polgári jogainak legfontosabbikát.

Ez a választói liszták különben ettől eltekintve is szomorú bizonyítást nyújt arról, hogy a három évtizedes liberális aera alatt bizony semmit sem fejlődött az ország. A harsogó trombitával és nagy dobbal hirdetett haladással szemben (melyet különben jól kihasználnak osztrák

szomszédaink) különösen hangzik ez az állítás, de nem tehetünk róla, — ha csak azt nem akarják mondani, hogy meghamisítják vagy felületesen állítják össze a választói lisztákat, nem vonhatunk le más tanúságot belőlük. Mert valóban megdöbbentő tény, hogy 30 esztendő óta nem növekedik, hanem folytonosan apad a választók száma. Tehát 30 esztendő óta nem szaporodott sem az intelligencia, sem az 5 frton felüli adót fizető polgárok száma.

És végtére ha be is van írva valaki a választói lisztába, mennyi sok akadálylyal kell megküzdenie, míg érvényesen leadhatja szavazatát. Törvényünk is rossz, mintha csak arra lenne hozva, hogy kijátszhasák a polgárok jogát, de a választási elnökök is — tisztelet a kivételnek — derekasán közreműködnek ebben.

Sokszor megfordult már a parlament előtt a választási törvény revíziója, de a liberális hatalom nem engedte megvalósítani. Legutóbb Apponyi nyújtott be életre való javaslatot, ennek is csak az lett a sorsa, mint a többinek. A választói liszták összeállítására p. azt indítványozta, hogy ne kelljen azt minden évben újra készíteni, hanem legyen állandó — mint Franciaországban — és évenként csak az újonnan jogosultak névsorával kell kiegészíteni; ha pedig a régi választók közül ki akarnak törülni valakit, erről öt, indokolás kíséretében ideje korán értesíteni kell.

Belátja mindenki, hogy jobb lenne, de el kellett vetni, mert mi lenne különben a liberálisok uralmából.

Vessünk egy tekintetet a most lefolyt németországi választásokra, ott először is minden 25 éves férfi választó, de maga a választás is mennyire más-kép megyen.

Németországban a törvény alapját azaz elv képezi, hogy lehetővé tegye mindenkinek a szavazást. A választási helyiség mindenütt reggel 10-órától este 6-óráig nyitva áll, s a legelfoglaltabb ember is szakíthat magának egy ¼ órát, amikor leszavazhat. Még a munkás is, anélkül, hogy veszítene időt, gyakorolhatja jogát, ha a déli szünetkor beadja szavazatát.

Szavazattírtásról, félemlítésről, barom módjára való összefogdosásról és ketrecekben való elszállításról szó sem lehet. A szavazó átadja a szavazat-szedő bizottság elnökének az összehajtott fehér czédulát, melyen a jelölt neve áll. A czédulának összehajtottnak kell lennie, s így amint van, összehajtván dobja be azt a választási elnök a vederbe. A czédulának tiszta fehérnek kell lennie; színes czédulát el nem fogadják; épp oly kevésbé szabad a czédulán valamiféle ismertető jegyek lennie.

Az elnöknek nem szabad a czédulát széthajtania, nem szabad a czédulát megvizsgálnia, hogy a nevének valamiképp kitudhassa; a választás folyamata pedig nyilvános; bemehet bárki bármikor, s ellenőrizheti tetszése szerint a választást. Éppugy nyilvános a szavazatok összeolvasása. Először összeolvasás az összehajtott czédulákat; azután kinyitják s leolvassák a jegyzők a jelölt neveit. A leolvasás is főhangon megy végbe, úgy

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Bolond a vásáron.

Írta: Kincs István.

Föl nem tudta fogni, mi végre teremtette az Urísten az asszonyt. Azért élt már vagy harminczöt esztendőket a föld hátán s még mindig nem botlott egyetlenegy fehérnépbe is. Az apja röstelte a dolgot, szépen kérte, hogy hát . . . izé . . . Pali, rajta már egyszer, no . . . hanem Pali biz' semmit sem izélt. Majd ő erőlteti azt a sovány esztét valami fehérnép miatt. Nem ment el a jó dolga. S ha meg a falubeli emberek támadtak rá s akartak bolondot csinálni belőle, akkor dühösen fortyant föl:

— Ne veszekedjetelem velem, azt megmondom, mert ha békét nem hagytok, hát vasvillával házaitom össze a fejeteket. Isten engem úgy segít!

S a milyen bolond ember volt, még meg is tartotta volna az esküdjését. A gyámoltalansága mellett jó adag puszkapor is szorult beléje.

Vesztteg maradt hát mindenki neki.

Hanem csudák csudája! ez a Pali egyszer csak azon kezd:

— Édes apám? hallja-e édes apám?

— Hallom no, fiam, mit akarsz?

— Megakarok házasodni, apám.

Az öreg Szücsnek látva maradt a szája. Ilyenre hát nem volt elkészülve. Föl nem bírta

fogni, mi ütött egyszerre az ő Paliájába, hogy most már szükségét is érzi az asszonynak a háznál, holott előbb csak hallani sem akart róla.

— No hallja-e édesapám, türelmetlenkedett a fiu, miközben az öreg még mindig ámult-bámult — megakarok házasodni, de szaporán.

— Holnap akarsz talán már esküdni? — kérdezte az apja szinte gunyosan.

— Még ma is készen volnék rá. Nem vallo ki tovább a hátammal.

— Mi köze a hátadnak a házassághoz?

— Mi köze? — bosszankodott Pali — furcsa! csakis annak van köze hozzá. Két napja olyan fájás szorult beléje, hogy két heti nyomkodásba kerül, míg kikergetik belőle. Arra kell az asszony. Csak emlékezik, édesapám, a kend hátát is mindig az édesanyám nyomkodta, hogy az Isten boldogítsa. Ha életben volna még, de hogy kellene akkor más fehérnép a házhoz.

Szücs Gábor erre a különös magyarázatra olyan lett egyszerre, mint a bika, mikor vörös posztót mutatnak neki. Hanem mielőtt még kitört volna, Pali nyugodtan folytatta:

— Mondtam, hogy asszonyt kell nekem. Azért csak ne veszekedjék sokat, édesapám, hanem keressen hamarosan egyet.

— Keressen a veszedelem! Én csak nem keresek neked asszonyt.

— Hát jól van, no. Keresek majd magam. Hanem azt mondom, ha találtam, ne legyen

azután ellene kifogása, édesapám. Ki ne dobjon majd feleségéstül.

— Vedd el a sátán keresztanyját, bolond! — mormogta dühösen Szücs Gábor — veled úgy se lehet okosan beszélni.

Pali látván, hogy az apjával se lehet okosan beszélni, fogta magát egyszerűen, sarkon fordult és kirozott az ajtón.

Szücs Gábor utána nézett.

Látta, hogy a gyerek Soós Orbánné háza felé tart.

— No nézd a hunczút! — pattant föl magában, miközben a bajsza csücskét megelégedetten huzogatta — nem is olyan bolond a gyerek, a milyennek képzeltem.

Orbánné özvegy asszony volt s volt két szép eladó mostoha lánya. Az egész birtok azokra nézett. És a Pali lám ott tapogatózik. Talán úgy is a szíve fáj az egyik leányzóra s csak amugy keni azt a fájást a hátára. No nézd, milyen politikus lett egyszerre a Pali szentem!

Az öreg Szücs Gábor rettentő kiállás volt, mi leszen voltaképp annak a rögtönzött házasságnak a vége? Hogy a lányok közül melyiket az első szóra oda nem adná Orbánné, arról szó sincs: mostoha létére örfil, ha megszabadulhat tőlük. Csak azután Pali hára forduljon föl megint a jóakarát. Mert hát három hétig hirdeti őket a pap, azonközben éppen sággal a lakodalom is elkészül, hanem hát három hét sógorok között is majd nem egész lapot tesz ki a kalendáriumban. S addig annyit

hogymindenki számlálhatja s külön jegyezheti a kiállított neveket.

Az ilyen választás aztán valóban a népakarat nyilvánulása. Csakhogy éppen ettől fél a — liberalizmus.

Királyi kitüntetés az ezredévi jelentésért.

Méltó feltűnést keltettek megjelenésük idejében azok a vastag, adatokban bővelkedő foliánsok, melyek a kiállítás eredményét és Magyarország akkori közgazdasági állapotát mutogatták. A jelentések nem találták ugyan Magyarország közgazdasági viszonyait valami virágzóknak, de közgazdasági irók súlyos adatokkal bizonyították, hogy helyzetünk még ennél is rosszabb.

Fáradozásuk azonban, melyet ily nagy tömegű adathalmaz összeállításánál tanusítottak, nem maradt jutalmazás nélkül, tanusítja ezt a tegnapi hivatalos, mely szerint ő Felsője dr. Matlekovits Sándor b. t. tanácsosnak és Szterényi József osztálytanácsosnak az ezredéves országos kiállításról szóló nagy jelentés szerkesztése körül kifejtett kiváló munkásságukért elismerését nyilvánította; továbbá lovag Falk Zsigmond királyi tanácsos, a pesti könyvnyomda részvénytársaság elnök-igazgatójának az iparügy terén egyáltalán és különösen a fenti jelentés kiadása körül szerzett érdemei elismerésül, a Ferencz József-rend közép keresztje adományoztatott.

Hirhajászás és diskréció. Pár nap óta teli vannak a lapok a felség személye ellen tervezett merénylet hírével. E hírek a címe mindenkit megdöbentett s a referáda elolvasása után csodálkozva kérdezheti mindenki, hogy miért engedte ezt a hirt szélnek a rendőrség, mikor alig van egyébről szó, mint egy pár korlátolt ember henczegéséről. Éppen most a jubileumi időkben még komolyabb esetben is hivatalos titoknak kellett volna tekinteni ez ügyben folytatott vizsgálatot s nem zavarni meg a felség nyugalomát. A bécsi lapok szerint ugyan a felség semmi súlyt nem helyez az egész fel-fujt szenzációra s a legnagyobb nyugalommal vett róla tudomást. Képtelenség is Magyarországon, hogy még a legőrültebb szociálistagyban megfogalmazhatnék ily szörnyű bűn gondolata.

történhetik, hogy Pali még másik harminczöt esztendei agglegénységre számhatja el magát.

S hozzá a boldogtalan alig félóráig huzza ki Orbánéknál. Manó látta az olyan rövid szeretkezést! Szűcs Gábor legalább, ha lány lett volna, a hatvan esztendeje daczára is kinéznét azt a kérőt, ki félóra hosszat tévé neki csak a szépet. Hanem Pali bizonyosan szerzett menyasszonyt. Szerencsés keze van mindenben. A mibe belefog, azt dülőre viszi; török szakad, de dülőre viszi.

Csak olyan valóságos sibillakönyv ne volna az ábrázata! Okos ember hangot se bír róla leolvasni. Ni! szemben jön éppen az ablakkal; az apja megerőlteti a szemét, hanem az arcán most is csak az az egykedvűség ül, a melyikkel különben fumigálja mindig a világot. Azon ugyan meg nem látszik, hogy eddig már boldog vőlegény.

Vagy talán kikoszarozták? Az meg éppen nem lehet. Akkor már legalább illenek kicsit dühösnek lennie.

Szűcs Gábor elébe ment a fiának s mindjárt e kérdéssel fogadta:

— No fiam, Pali, hát van-e már menyasszony?

— Van — volt a rövid felelet.

— A Juliska talán?

— Nem — válaszolt Pali egykedvűen.

— Ah! hát akkor a fiatalabbik? Jó gusz-

A véderőtörvény ujjaalakítása.

A Reichswehr tegnapi száma részletesen foglalkozik az ujonczjutalék tervbe vett emelésével. Ez természetesen a véderőtörvény újra való átalakítását vonja maga után.

A cikk élénk visszhangra talált a fővárosi sajtóban. A Pesti Hirlap, Budapesti Hirlap, Pesti Napló, Alkotmány és a Magyarország részint szószerint adják részint nagyobb idézetekben ismertetik és magyarázzák az említett cikket, hozzászólva természetesen a cikk érdeméhez.

A Pesti Hirlap ezenkívül irányadó egyéniségekkel megbeszélés tárgyává is tette a kérdést és véleményt kért tőlük. Véleményt kért főleg arra nézve, hogy a Reichswehr cikke megfelel-e a kormány álláspontjának s ha igen, mennyiben?

Bolgár Ferencz képviselő, az egyik meginterwievolt, aki különben is évek óta tagja a magyar delegációnak és akit a hadügy körébe vágó szakkérdéseknél általában kapacitásnak ismernek és emlegetnek, úgy nyilatkozott, hogy a Reichswehr cikke a valóságban alapul, de nem hiszi, hogy az ujonczjutalék megnövelése azon alapon történjék, amelyet a R. megjelöl, mivel Bauer közös hadügyi miniszter, aki 1892-ben, midőn a gyalogezredek békelétszámának növeléséről folyt a tanácskozás, kijelenté a delegációk előtt, hogy ez a létszámnövelés az akkori ujonczjutalékból bátran fedezhető.

Egy másik politikai kapacitás, szemben Bolgár véleményével és szemben a Magyarország ily értelmű állításával, úgy vélekedik, hogy a R. cikke pusztán kombinációkon alapszik; a kombinációk egyéb iránt oda kulminálnak, hogy a véderőtörvény összettel revidiálva lesz, ez tény, egyébiránt azonban nem állanak meg a R. fölfevései.

A Reichswehr tegnapi száma egy cikkben felel meg ez utóbbi véleményre és a következőkben fejtegeti fölfevéseinek helyes voltát:

»Az 1888-iki hadügyi előirányzatban a főnálló hadsereg állományi átnézetében a légénység békelétszáma 251,299 ember. Az 1898-iki létszám már 282,082 embert tüntet fel. Ezen kétségbevonhatatlanul pontos adatok szerint tehát az állomány létszáma a jelen évben a 88-ikihoz képest 30,783 emberrel történt gyarapodást tüntet fel.

tusod van, fiam, meglátszik. No persze, hogy az Iluska sokkal különb a másiknál. Tehát az lesz a menyem?

— Az se — felelt komolyan a fiu.

— Micsoda? És nem kaptad meg egyiket sem.

— Megkaptam mindkettőt.

— Ne bolondulj, Pali — fenyegette meg az öreg a fiut — hanem beszélj már okosan.

— Okosabban nem beszélhetek, megmondtam, hogy megkaptam mindkettőt. Két lányom lesz egyszerre.

— De az ég szerelmére! hálálkodott Szűcs Gábor — előbb hallani sem akartál asszonyról, most meg egyszerre mindjárt kettő is kell? Minek neked két asszony?

— Mondtam én, hogy két asszonyt szerettem? Szóval se mondtam. Két lányom lesz csak, punktum: Megkértem az anyjukat.

— Megbolondultál, gyerek? tört ki dühösen az öreg — azt a mostohát akarod a nyakamra hozni? Megfejtelek vele együtt. Még vissza egyszerre és mondasz vissza neki?

Pali rázta a fejét. Annyit mondott vele, hogy ő bizony nem megy s azután hozzátette:

— Megmondtam, szerezzek neked feleséget édes apám, nem tette meg, szerezttem hát én.

— De hiszen a csillagát a szerzésednek!

Adok annak a vén fehérszépnek. Megyek egyszerre Orbánékhöz s vagy az egyik lány lesz a

Ez a létszámnövekedés pedig a következők révén állott elő:

A tüzérséget 14 üteggel szaporították; a vasut- és táviró ezrednél létesítették a 3-ik zászlóaljzat 1890-ben, 1891-ben létesült a 42-ik lovas (15-ik dragonyos) ezred; a gyalog ezredek századainak békelétszámát 9—9 emberrel növelték, pótolva ezáltal a légénységi létszámból elvont 3000 kadétnövendéket; 1893-ban öt új vonatosztályt állítottak fel; a tábortüzérséget ujrászervezték 56 ezredben 1894-ben és így tovább.

S miután az 1889 évi áprilisban hozott véderőtörvény értelmében az ujonczosztalék korábbi létszámát 7726 emberrel növelte, a növelés hatálya még 1892-ig is kihatott és fedezte az eddigi békelétszám növekedését. Ugyannyira így volt ez, hogy Bauer közöshadügyminiszter akkoriban teljesen és jogosan tehette a Bolgár képviselő által felhozott nyilatkozatát.

Közben azonban nem csupán az akkoriban megállapított létszámnövekedés, hanem más újabb létszámnövekedés is állott be, a mely létszámnövekedések a fentebb említett 30,783 főnyi létszámemelkedést teszik ki összegükben.

Ezekre nézve azonban az említett ujonczjutalékot illető törvény nem terjeszkedik ki, ugyannyira, hogy a megnövekedett létszám betöltése végett a gyalogság a fegyvergyakorlatra köteles póttartalékosait kénytelen behívni; úgy annyira továbbá, hogy a közös hadügyminiszterium legújabb rendelete értelmében az utászászlóaljakat is fel kellett hatalmazni arra, hogy a megnövekedett békelétszám kiegészítésére fegyvergyakorlatokra köteles tartalékosait és póttartalékosait behívassák.

Ezzel csak a Pesti Hirlap kételyeket tápláló és kompetens hadügyi kapacitását óhajtottuk meggyőzni arról, hogy fölfevéseinket teljesen megbízható forrásokból meritjük. Ami e szóban forgó ujonczjutalék emelését illeti, mindenesetre a kombinációk már felmerültek erre nézve. A beálló tényleges emelkedés, hogy az ezidei békelétszámmal, a mely korábbiakkal szemben 30,783 főnyi többletet mutat, az ujonczjutalék legalább is 10,682 emberrel fogja növelni, a melylyel azután az évlejártaival rendszeren fölörlegessé való 4 százalék is visszatartatik fegyveres szolgálatra.

Az ujonczjutalék e megnövelésével csupán

menyasszonyod, vagy kitekerem a nyakát a gaz mostohájának.

Pali vállát vont. Ugy mondta azután:

— Bánom is én, akármit csinál, csak asszony kerüljön, az a fő.

Szűcs Gábor pedig lélekszakadva rohant Orbánékhöz igazságot tenni. Mikor beállított, olyan csetepatét csinált hamarjában, hogy visszhangzott bele az udvar is.

Orbánné végtére jónak látta megkérdezni tőle, voltaképp mi járta volna, hogy olyan hangosan csinálja a maga dolgát. Szóval beszéljen már egyszer okosan.

Ez észretéritette az öreget és nyomban alább adta. Azon kezdte, hogy hiba van a kréta körül: Az ő fia asszonyért járt ugyan náluk, de azért lány kell neki feleségnek, nem pedig özvegyasszony. Szóval Orbánné helyett adják vagy Juliskát, vagy Ilonát, mert ha nem, akkor más háznál próbálnak szerencsét.

— Tudja, Gábor bácsi, én az egész dolgot csak tréfának vettem amugy is. De ha az a gyerek igazán olyan bomlott, akkor kendnek kellene több eszének lenni. Az egyszer nem bánom, vigyék Juliskát, ha ugyan nincs a leánynak kifogása ellene, de jövőre jegyezze meg szomszéd, hogy ha bolondot küld a vásárra, könnyen meggazdagodhatik a zsidó. Ugy vigyázzon a fiára.

az ujonczokban mutatkozó hiány lesz fedezve, amely a létszám megnövekedésével állott be, de nem lesz egyszersmind fedezve azon ujonczszükséglet, amely a küszöbön álló új évtized előrelátható állománybeli növekedését kell, hogy fedezze. Hogy a mostani véderő törvény revíziójakor mily mértékben lesznek erre a körülményre tekintettel, azt most természetesen nem lehet tudni. Tény az, hogy az ujonczjutaléknak kerek évi 10.000 fővel való megnövelését — amint azt már idevágó előző cikkünkben is említettük — a mai népesedési viszonyok nagyon is lehetővé teszik, kivált ma, mikor annyi szolgálatra alkalmas egyént bocsátanak haza, mint feleslegest s mint számfelettit. Feltehető tehát, hogy az ujonczjutalék emelése teljesen lehető is lesz.

A beruházások, melyeket az ujonczjutalék emelése ellen érvül felhoztak, oda lyukadnak ki, hogy éppen 1889-ik beli képviselők nem akartak abba belemenni, hogy az új véderőtörvényben a hadilétszám helyett az ujonczjutalék szabassék meg határozottan.

Az említett lapok talán azt hiszik, hogy a határozottan megszabott hadilétszámmal meg lehet szüntetni a békelétszámnak és ezzel az ujonczjutaléknak növekedését? Bajosan.

A legutóbbi évtizedben keresztülvitt újítások és állomány-szaporítások a sürgető szükség kifolyásai voltak. Meg kellett, hogy történjenek, akár rendszeresen volt is megállapítva a hadilétszám meg az ujonczjutalék, akár nem.

A békelétszám mai növekedése szemmel láthatólag beállott, vele együtt az ujonczjutalék növekedése is; és vele lépést tartva meg kellett növelni a hadi létszámot. Hiszen mikor 1889-ben arról volt szó, hogy a hadsereg hadi erejét 800.000 emberben biztosítsák, az anyakönyvi adatok alapján az ujonczjutalékokat 8 százalékkal emelték, tekintettel azokra, kik a valóságos mozgósításkor nem vonulnának be.

De eltekintve mindentől, Osztrák-Magyar Monarchia bizonyára nem maradhat meg egyedül 30 éven át egy és ugyanazon hadilétszám mellett, midőn a többi államok majd mindegyike a növekvő népesedés mérvéhez képest növeli fegyveres erejét s annak létszámát.

Mert a hadi állomány állandósítása mellett odajutnánk, hogy, ha nem akarjuk azt, miszerint a fegyveres hatalom ereje a folyton gyarapodó népesedéssel szemben percentszert-

leg csökkenjék, hát proporczionálisan kellene növelnünk azt. Ezzel pedig ismét csak odajutunk, ahová az 1889-iki, meg az 1898/99-iki ujonczjutalék növelése vezet.

A háború.

Budapest, július 9. (Saj. tud. táv.) Madridból jelentik: A minisztertanács az új kábelek ügyével foglalkozott és tekintettel a lehetőségére annak, hogy Watson hajórajja megtámadhatja a félsziget kikötőt, megfelelő utasításokat adott a katonai hatóságoknak. Santiago de Cubából érkezett távirat jelenti, hogy Shafter tábornok a »Merrimac« foglyainak Arias hadnagygyal és 7 emberrel való kicserélése után felszólította a parancsnokot, hogy vonuljon ki a városból, ellenkező esetben szombaton délben megtámadja Santiago de Cubát. A távirat hozzáteszi, hogy Santiago, daczára az élelmiszerekhiányának, a legvégsőig fogja védelmezni magát.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.) Párisból távirják: A Havas-ügynökség jelenti Madridból, hogy a béketárgyalások előkészítéséről külföldön elterjedt hírek minden alapot nélkülöznek.

Budapest, július 9. (Saj. tud. táv.) New-Yorkból távirják: New-Yorkból, Philadelphiából és Balhimoreból 40.000 tonna kőszén van utban Dewey tengernagy hajórajja számára.

Budapest, július 9. (Saj. tud. táv.) Londonból távirják: A Santiago előtt álló amerikai hajóhadról jelentik, hogy a »Harward« czirkálóhajó tegnap a visszamaradt spanyol foglyokkal Portsmouthba (Virginia) indult. Az összes foglyok számát 1750-re teszik.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.) Washingtonból jelentik: A hadügyminiszteriumhoz az a hír érkezett, hogy a múlt éjjel 11 világító hajó Santiagoba menet a kubai parton a nagy vihar következtében elsüllyedt. Emberélet nem veszett el.

Csak megbarnult arcán látszott, hogy szenved, hogy szívének mérhetlen fájdalma van.

A királyné két fényes aranyat adott a szegény asszonynak — és szép szemeiben gyémánt csillogott.

Az aranyat a királyné adta, a könnyet az édes anya hullatta.

... Évek multak. Ismét tavasz van. Virág, madárdal hirdeti a természet ébredését...

A királyné ott sétál megint az erdőben. Hah! de szép arczáról eltűnt a mosoly, karcu termetét fekete ruha fűdi...! Nem szakaszt virágot... nem hallgat madárdalt... Csak sóhajt... sóhajtát messze viszi a bugó szél. Oda az ősi sirboltba! Ott fekszik egyetlen fia, szerelmes mindene, országának, népének szép reménysége.

A szegény asszony még mindig szedegeti a száraz galyakat... meggörnyedt alakja elöbukkan...

Ott állanak szemtől-szemben. A királyné nem szól... nem sir. Csak áll... áll mint egy szép márványszobor.

A szegény asszony remegve nyujtja a királynénak a szép virágcsokrot... ő sem szól semmit, de semmit... csak szemében csillog a köny.

A virágot a szegény asszony adta, a könnyeket az édes anya hullatta.

Ujabb kőszéntelep Biharmegyében.

— Belényes környékén. —

Biharmegye bőven meg van áldva természeti szépségekkel s kincseket érő ásványokkal. Mig egyik részén dus kalászu rónák beláthatatlan messzesége adja a kitűnő gabonát s a hegyes vidékeket pedig őserdők borítják, a föld mélyén rengeteg becses ásvány várja a kiaknázást.

Elég ha felemlítjük a rézbányai telepet, a vaskóh melletti márványbányát, a tatarosi és dernai aszfalt telepeket, a révi sonkolyosi agyagtelepeket, a rengeteg építő és mészke-hegyeket.

Ezekon kívül becses ásványviz források, mint a tenkei, sóstói, püspök- és félix-fürdői hévizek óriási értéket képviselnek.

Ujabbán *Bodonoson Popper* István területén nagyobb mennyiségű széntelepet találtak, amelynek tömegét mesésen nagyra számították ki a szakértők.

Volt alkalmunk látni ennek a telepnek a termelését, de nem nagy reményt fűzünk hozzá. A szén még igen fiatal s még nagyon messze van attól, hogy teljesen szénképződjék. Tulajdonképpen nem egyéb, mint gyenge lignit. Színe világos csokoládé barna s még sokkal inkább fa, mint szén; a farostok teljesen épek s kézzel szétszedhetők.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara szakértői már megvizsgálták a bodonosi szenet s elég jó véleményt adtak róla; a helybeli gyárosok egy része azonban nem sok reményt fűz a széntelephez s az a véleményük, hogy a gyárak továbbra is kőszén használatára lesznek utalva, mert a bodonosi lignit nem felel meg a czélnak.

Mint jó forrásból értesülünk, most egy olyan széntelepet fedeztek fel a megyében, amelynek termése felülmúlja sokkal a bodonosit. Ez sem teljes kőszén még, de erős lignit. A fa-rostok csak kevés helyen vehetők ki s jórésben mintha fekete csont volna, annyira megszéneseedett. Hír szerint *Belényes* környékén nagy területen található óriási mennyiségben ez a kitűnő tüzelő-anyag.

Szakértők még nem vizsgálták meg az új leletet, de akik látták a kiásott szenet, teljesen használhatónak mondják. Az alsóbb rétegekben pedig a legkitűnőbb szenet vélük feltalálni.

Van annyi természeti kincsünk, mint némely országnak, de kiaknázatlanul hever, mert nem akad tőke, a melylyel azokat forgalomba hozzuk és értékesítjük.

Szenzációs haláleset.

— Saját tudósítónktól. —

A hódmezővásárhelyi méregkeverési per éppen, hogy elaludt s belőle támadt országos jellegű felháborodás éppen, hogy elcsitult, már ismét hasonló esetről értesülünk. Nem ugyan olyan nagyszabású esemény, nem is annyi a vádolt meg az áldozat, de bizonynyal bőven elegendő ahhoz, hogy tökéletesen felkavarja egy kis falu nyugalmát.

Az eset — amint nagylétai levelezőnk írja — a következő:

A törzsvendég.

A nagylétai korcsmárosnak, Weisz Adolfnak, aligha volt hűségesebb törzsvendége, mint Vida Sándorné. Nap, mint nap ott züllött a tisztas hölgy az italmérőben és bizony tultett a legelszántabb korhelyeken is. Ugyannyira italozott pedig Vidáné, hogy Nagylétán lassan-

A királyné és a szegény asszony . . .

Írta: **BODNÁR GÁSPÁR.**

A természet fősleges pompájában ragyogott. A tavasz kitárta szépségét, mintha félt volna, hogy a holnapot már a nyárnak kell átadnia.

A királyasszony palotája mellett elterülő erdőben sétálgatott. Szedegette a nyiló virágokat, hallgatta a madarak dalát.

Egyszer csak egy szegény asszonnyal találkozott, aki hulladék-galyakat cipelt hátán.

A királyné megszólította az asszonyt.

— Jó, száraz galyakat szedett, ugy-e? Arvval lehet ám jól főzni.

A szegény asszonynak sejtelve sem volt, ki szólítja meg, azért egész közvetlenséggel beszélt.

— Nincs már, hogy kinek főzök. Egy fiam volt . . . — most már nincs. Kenderázta-táskor lesz esztendeje, hogy elhantoltuk.

— Hány éves volt szegényke?

— Fiatal volt, mint ez a tavasz la. Éppen a katonaságtól jött haza, ahol a király nagyon szerette. Két csillagot adott neki. Ugy vártam pedig haza a lelkemet. Gondoltam, hogy az a kis jószág, a mit boldogult apja-ura hagyott reánk, csak nem kótyavetélődik el. A jó Isten elvette . . . legyen meg szent akaratja!

Igy panaszkodott az asszony, de nem sirt.

ként átalakult ez a közmondás »Iszik, mint a kefekötő« arra, hogy »Iszik, mint Vidané.«

Nem volt pedig olyan tulságos sok elinni valója Vidánének, mert hát bizony a szegényes putriján kívül alig volt egyebe. Keresni meg hogyan kereset volna, mikor a nap minden szakában és órájában be volt rugva?

És így nem kis fejtörést okozott, hogy ugyan miből is italkosztol is tulajdonképpen Vidané oly annyi sokat?

Kisült azután, hogy az utóbbi időben már csak úgy krétára mentek az italok Vidánét érdeklőleg.

Hát azt sem tudták megérteni a falubeliek. Mi a manóra hitelez egy zsidó korcsmáros egy olyan asszonynak, akinek semmije nincs?

Általános vala pedig a káröröm, mikor ez év április hava 14-én Vidané — minden előzetes gyöngékedés nélkül — kapta magát és meghala vala, de végleg.

A váratlan fordulat.

Nem azért halt el pedig Vidané, hogy minden további szó nélkül napirendre térjenek fölötte.

A halottkém ugyan nem látott a halálesetben semmi különöset, csupán közönséges szívszélhűdést konstatált.

Am az előljáróság nem így okoskodott.

Mert hát Vidánét még jóformán koporsóba sem tették, ime előállott Weisz Adolf. Nem ugyan az előljáróságnál kopogtatott, hanem igenis a »Nagylétai Első Temetkezési Egyletnél.«

Itt volt ugyanis biztosítva Vidané élete, *meglehetősen csinos összegre. A biztosítási díjakat pedig sem rokon' sem sógor, legkevésbé pedig Vidané fizette (a miből élt), hanem egy teljesen idegen és érdektelen fél, Weisz Adolf.*

Ez bizony szegyet ütött az előljáróság fejébe. És hamarosan összekombinálták a hirtelen halálesetet holmi fizetendő lak és árenda bérekkel.

A kombináció azután oda lyukadt ki, hogy ez az ápropo-ra történt halálozás ugyan is Weisz Adolf szája-ize szerint történt; nem lehetetlen hát, hogy talán egy kis biztatással is történt úgy, a mint történt.

Táviratilag jelentést tettek hát a székelyhidi járásbírósnak, hogy Vida Sándorné valószínűleg mérgezés következtében halt el.

A bonczolás.

Igy történt aztán, hogy Vidané hulláját nem temették el rendes körülmények között, hanem a székelyhidi járásbírósnak rendeletére orvostörvényszékkileg felbonczolták.

A bonczolás eredménye, annyiban kulminál, hogy *a mérgezést határozottan megállapítani nem lehet.* (Mert hiszen tudvalevőleg tömördek olyan növényi mérgek van, a melyől, de nyomot nem hágy a hullában. *Ugyanigy volt ez 1895-ben a szentgáli (Veszprém megye) tömeges mérgekeverési esetnél, ahol colchicum autumnale hagymakivonatával mérgezték meg vagy 8 embert és a mérgezést orvosilag nem tudták megállapítani.*)

Igy azután a vizsgáló bíró elrendelte, hogy a hullát temessék el.

Még sem lett békeség.

Ezzel hát rendben lett volna a dolog. Weisz megkapta az életbiztosítási díjat, Vidánét elföldelték; a dolgok természete szerint hát a fejedés homályába kellett volna merülnie az egész esetnek.

És pedig annyira nem lett így a dolog, hogy a faluban uton-utfélen nyíltan beszéltek, hogy azért adott ingyen italt Weisz Adolf

Vidánének s azért biztosította ennek életét, a haláleset előtt néhány hónappal (mert hát az életbiztosítás megkötése napjától kezdve volt korlátlan hitele Vidánének a Weisz-féle korcsmában), hogy öt láb alól eltelve, a temetkezési illetve életbiztosítási díjakat a társulatnál felvehesse és zsebrevághassa.

A szóbeszéd nyomán azután a falu népe *annyira fel van izgatva különösen a korcsmáros ellen, hogy súlyos következményektől lehet és méltán tartani.*

Faluszerte az a közmeggyőződése a népnek, hogy növényi mérgezés okozta szívszélhűtés ölte meg Vida Józsefnét.

Ugy látszik pedig, hogy mégis komoly az állapot, *mert a nyugalom helyreállítása és a haláleset valódi okának megállapítása végett a nagyváradi kir. törvényszék — a kir. ügyész indítványára — elrendelte a hulla exshumálását és a hullarészecskéket az országos vizsgáló intézetbe leendő felküldését.*

Eddig az ügy jelenlegi stádiuma. Már most kíváncsian várjuk, megállapítja-e az országos művegyész a hullarészecskékből a mérgezést, avagy nem?

Ezen fordul meg, hogy Weisz Adolf vád alá, avagy börtönbe kerül-e, vagy egyáltalán sehova sem kerül.

Előfizetési felhívás!

Nem egy-két esetben történt már, de különösen a Zola féle heczcek idején tünt ki, hogy mily óriási része a sajtónak szolgál érdek csoportokat. Eme heczcek idejében minden hön tárgy értéktelenné vált s nap nap mellett olyan átkozódás és elkeseredés rít le a lapok hasábjairól, mintha alkotmányunknak esett volna ki az alapja. Pedig csak arról volt szó, hogy messze idegenben, három bírói fórum egybehangzó ítélete folytán elmarasztaltak egy bűnöst, ami kellemetlen egy hatalmas érdekcsoportnak.

Kevés lap mert akkor elfogulatlanul szólani és emancipálni magát a heczcektől, mert kevés a független lap.

A *Tiszántul* ezen időben is, vagy bármely heczek idején megtartotta objektív álláspontját, mert független pártok és klikkektől s mindig nagy súlyt fektetett arra, hogy barát vagy ellenségről egyaránt szenvedély nélkül, — őszintén írjon.

Természetes, hogy egy független lap sok nehézségekkel küzd, mert pártok, klikkek nem támogatják, de lehetetlen, hogy tért ne foglaljon.

A *»Tiszántul«* IV. évfolyamát futja most s ez idő alatt képes volt régiebb lapokkal versenyt tartani, az olvasók táborát maga köré csoportosítani és folyton több tért hódítani az által, hogy adott programját teljesen beváltja.

A politikában pártoktól függetlenek vagyunk. Ha azt látjuk, hogy a kormány intézkedése igazán az ország javát akarja előmozdítani, nem habozunk támogatni azt. De ha törvényben gyökerező jogainkat támadja, ha a kath. vallás ellen tör, ha az ország és polgárainak javával ellenkezik: — nem késünk felemelni tiltakozó szavunkat.

Az iparos és gazdaosztály érdekeinek védelme a nemzetközi tüke tulajdonosai ellen, a tisztességes munka és a munkások védelme a hazátlan szocial-demokrácia jogtalan követeléseivel szemben — a mi programunknak lényeges részét képezik.

Hazafias nemzeti és vallásos szellem minden irányban a mi jelszavunk.

Társadalmi, megyei és városi ügyekben nem klikk, sem magán érdekek helyet nem adunk.

Költséget és fáradságot nem kímélve azon iparkodunk, amint tettük eddig is, hogy a főváros, a külföld, a vidék eseményeiről idejében, hiven, lelkiismeretesen és részletesen értesítsük olvasóinkat. Országgyűlési és távirati tudósításainkat a vidéknek egyetlen lapja sem mulja felül.

A jó irányú szépirodalomnak előmozdítása gondoskodásunk és áldozatkészségünk kiváló tárgyát képezi.

Meggyőződhetett a közönség, hogy kiadóhivatalunk mily nagy áldozatot hoz, midőn ily magas színvonalon álló lapot ad olvasói kezébe. És azért remélhetőleg méltányolni és támogatni fogja ebbeli törekvését kiadóhivatalunknak és szerkesztőségünknek.

Bizalommal lépünk azért az új évnegyed elé s kérjük olvasóink és előfizetőink szives pártfogását.

Előfizetési árak a következők:

Helyben kiadóhiv.-ból átvéve:	Helyben házhoz hordva:
Egy évre 8 forint	Egy évre 10 forint.
Negyedévre 2 forint.	Negyedévre 2 frt 50

V i d é k r e:

Egy évre 12 forint.	Negyedévre 3 forint.

A „TISZANTUL” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Lapunk t. olvasóit — kik a nyár folyamán bárhova nyaralni mennek és a lapot oda járattatni akarják — figyelmeztetjük, hogy ebbeli szándékokat illetve címüket a kiadóhivatallal tudassák. Lapunk kiadóhivatala készséggel fogja a kívánt helyre elküldeni a példányokat.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Julius 14. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Bucsu a székesegyházban.** 1752. év május 1-én tette le Ricca építőmester a székesegyház alapkövét s 1780 június 25-én, Pünköszt után VI-ik vasárnapon szentelte fel Kollonitz püspök, ki ugyane napon lett kinevezve váradi püspökké. Mint P. Wütt Jézus-társasági atya az alapköv letételekor mondotta »Emeld fel fejedet rombadólt falaid közül Várad, mert székesegyházadnak alapköve, a te ujjászületésednek is kezdete«, valóban beteljesedett. Az 1780-iki templomszenteléskor még a környékből összesereglett nép adta meg az ünnepnek nagyobb méretét, ma hazánk első városai között áll Nagyvárad s az óriási katedrális a helybeli hívek is zsufolásig töltik meg ünnepnapokon. Ma van évfordulója a székesegyház felszentelésének s ez ünnepet a szokásos fényvel ülik meg. Az ünnepélyes szentmisét Palotay László apát-kanonok czelebrálja teljes segédlettel, a szentbeszédet pedig dr. Votisky Elemér szemináriumi tanulmányi felügyelő fogja megtartani.

* **Személyi hír.** Dr. Bulyovszky József polgármester családjával pár napi tartózkodásra Kolozsvárra utazott.

* **A Bazar-szoros rendezése.** A Bazar-szoros kiszélesítésénél a város aligha tudja a békes megegyezést keresztülvinni és pedig azért mert a két háztulajdonos: Mayr Sándor és Weiszlovits Adolf olyan összeget kérnek a házaikért, a milyent a város nem hajlandó fizetni. Mayr Sándor ugyanis 200 ezer, Weiszlovits Adolf 100 ezer frtot kér. A polgármester a napokban tárgyal mindkét háztulajdonossal; de vajmi kevés eredménnyel. Weiszlovits Adolf különösen arra fekteti a főszúlyt, hogy háza mint nagy ipartelep, értékesebb mint más ház. Hogy

mindent megkíséreljenek a békés megegyezésre, kedden, július 12-én délután 5 órakor egy bizottság fog a helyszínen szemlét tartani s megbecsülni a házat. A bizottság tagjai: a polgármester, Hlatky Endre, dr. Hoványi Géza, dr. Várady Zsigmond, Szokoly Tamás, Huzella Gyula, Guttman József, Rendes Vilmos, dr. Berkovits Ferencz, Bertsey György, Komlóssy József, Ragány János, Bordé Ferencz, Dus László és Istvánffy István.

* **A lourdesi zarándokok.** Többször adtunk hirt annak az öt idős nőnek merész utjáról, kik neki vágtak, hogy fél Európán keresztül bár, de szívük régi vágyát elérhessék, hogy imádkozhassanak Lourdesban. Sok viszontagság után s igazán csak Isten kegyelméből, hisz se a nyelvet nem bírták, se pénzük nem volt, el is érkeztek múlt hó 27-én Lourdesba. Itt már várt rájuk a közadakozásból összegyűlt, a plebános által elküldött 100 frt s ezzel jönnek vissza vasuton *Chambery*-ig, honnan részint gyalog, részint vasuton folytatják utjukat tovább. A lourdesi zárda főnöke jul 4-ről keltezett levelében ad hirt róluk. Levele így szól:

»Az Ön öt hive több nap óta itt van Lourdesban és készülnek holnap vagy holnap után innen elutazni. Avval a 100 frttal, a melyet nekik a mi közvetítésünkkel küldött, elmehetnek *Chambery*-ig, oda megint küldhet nekik pénzt, hogy legalább Triestig mehessenek. *Chambery*-től Triestig egynek-egynek 45 frank kell. Pénzküldeményét a *Chambery*-i érsekhez címezheti, a kinél a pénzt felvehetik. De sziveskedjék a pénzt mielőbb küldeni, mert még a hét vége előtt *Chambery*-ben lesznek. Nagyon sietnek elutazni. Ujabb adakoztak számukra *Des Escherolles* Kruspér Sándorné 3 frt *Papp* Anna 5 frt Özv. *Mihók* Andrásné 1 frt *Fránta* Antalné 1 frt *B. R. M. M.* 1 frt 20 kr, mely 11 frt 20 krral együtt tegnap 50 frtot küldött a plebános részükre *Chambery*-be.

* **Tanítók választása.** Nagyvárad városi községi iskolaszékének tagjait a községi polgári iskolához két szaktanári, — az elemi iskolákhoz két tanítói és egy tanítónői állásnak szabályszerű választás útján való betöltése tárgyában folyó évi július hó 12-én (kedd.) délután 3 órakor a városház tanácsstermében tartandó választó s ezt követő rendes gyűlésre, oly felkéréssel hívom meg, hogy a gyűlésen teljes számban megjelenni méltóztassanak. Nagyvárad, 1898. július 9. Dr. Sipos Árpád, iskolaszéki elnök.

* **Sokszor megújított kérelem.** A nagyvárad m. kir. hivatalnak első osztályúvá emelésén már sokat fáradoztak; a város és a kereskedelmi és iparkamara éveken keresztül kérték a minisztert, hogy a nagyvárad magy. kir. adóhivatal I. osztályúvá emelje s váltópénztári jelleggel ruházza fel. A sok kérésnek annyi eredménye lett, hogy a pénzügyminiszter utasította az adóhivatalt, miszerint gondoskodják mindég annyi pénzről, hogy váltópénztár teendőket létesíthessen Egyebekben teljesíthetőnek nem találta a kérelmet. — A kereskedők azonban panaszkodnak, hogy pénzváltást nem eszközölnek minden alkalommal az adóhivatalban. Ezért a kereskedelmi és iparkamara ismét megújítja a kérelmet s felterjesztést intéz a miniszterhez, hogy a nagyvárad m. kir. adóhivatal I. osztályúvá és váltópénztárrá emelje.

* **Adományok az ipartestületi menházának.** Schopper György géplakatos mester ur 5 frtot Föt. dr. Vucskics Gyula plebános ur 2 frtot voltak szivesek a múlt hét folyamán az ipartestületi menházának adományozni. Fogadják a jóakaró pártolónk e helyen is előismerő hálás köszönetemet. Az ipartestület jótékonyági bizottsága nevében: Bertsey György elnök.

* **Szuchanek Antal temetése.** Az áldott lelki plebánost: S z u c h a n e k Antalt tegnap

reggel helyezték örök nyugalomra Csatár községében. A község és a környék lakossága nagy számmal összesereglett, hogy megadják szeretett plebánosuknak a végső tisztességet. Rendkívül megható volt a hivek fájdalmas zokogása a koporsó körül, melyben a nép oktatója, lelkiatya aluszsa örök álmát a boldog feltámadásig. A beszentelést és a requiemet F e h é r Nándor esperes, bihari plebános végezte, G ö r g é n y i Jenő csatári helyettes plebános, dr. K a r á c s o n y i János bihar-püspöki-i és V a g a s z k y János tótleleki plebánosok segédletével. A koporsót a hivek karon vitték ki a temetőbe. Két szép koszoru: a kerületi papságé és a családé diszítette a ravatalt. Az örök világosság fényeskedjék neki! — A díszes temetést G e r m á n Károly »Kegyelet« temetkezési intézete rendezte.

* **Hatszázéves buza.** Nemcsak Egyiptomban, a mumiák sírjában találunk búzát, nálunk is akadnak ilyenféle régiségekre. Persze az évezredekben itt engedni kell valamit. Fegyvernek község határában (Jász-Nagykun-Szolnok) Szapáry gróf birtokán téglágető-kemenzét csinálnak. Ásásközben — mint tudósítónk írja — a munkát végző cigányok két veremre akadtak, mely tele volt elmállott búzával és rozsszal. Ugyanitt teljesen elmállott zacskóban XIII. századbéli ezüstpénzre is bukkantak a munkások. A vermek, — melyekre már két méteres földreteg rakodott, négyszögalakúak, aljuk, oldaluk és tetejük náddal és kalászos rozsszal volt takarva. Nem lehetetlen, hogy a talált dolgok a tatárjárás idejéből valók s azért érdemes lenne az ásatást ahhoz értő emberek felügyelete mellett folytatni.

* **A választók névjegyzéke közszemlén.** A nagyvárad város jövő évi választóinak névjegyzéke f. hó 5-ike óta közszemlén van kitéve a városházán, K e l e p e c z Dezső irodagazgatónál. Felhívjuk ismételten polgártársainkat, hogy tekintsék meg a listát a kikötött határidőig, július 25-ig, nehogy kimaradjanak a választók közül. Különösen a mostani előállításnál sokan maradtak ki a névsorból. Az összeírásnál az elnökök egyformán magyarázzák a törvényt. Például Olasziban és Ujvároson kihagyták az olyan tisztviselőket, akik állásuk után megfizették az adót rendes időben, de ingatlanuk után adóval tartoznak. Velenezén-Váralján már erre nem voltak tekintettel, hanem a magán vagy adóját meg sem nézték. Így kimaradt Olasziban a többek között néhány városi főtisztviselő is. — Már eddig is érkezett be felszólamlás a névsor ellen.

* **Elhunyt 48-as honvéd.** A nagy idők derék alakjainak sorai napról-napra ritkulnak. Tenke község társadalmának gyásza van; egyik vezéralakja *Ujlaky* Ferencz járás-orvos, volt 48-as honvéd-orvos tegnap reggel elhunyt. Temetése holnap, hétfőn délután lesz. A családi gyászjelentés a következő:

Özv. *Ujlaky* Ferenczné, szül. Madár Róza úgy a maga valamint gyermekei: Irma, Róza özv. Nyisztor Józsefné, Anna és férje Szabó Sándor, valamint unokái Margit és Ninuska meglőrt szívvel tudatják a legjobb fért, apa és nagyapa: izbuzgai *Ujlaky* Ferencz, volt 1848/49. évi honvéd főhadnagy orvosnak, Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tagjának és a tenkei járás orvosának, élete 80-ik évében folyó évi július hó 9-én reggel 3/4, 8 órakor történt elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai folyó hó 11-én délután 3 órakor fognak Tenkén a róm. kath. vallás szertartása szerint beszentelteni és a tenkei róm. kath. sirkertben örök nyugalomra tétetni. Mely vágltisztesség tételre az elhunytak rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 12-én d. e. 9 óra-

kor fog a tenkei róm. kath. templomban bemutatni. Tenke, 1898. július 9-én. Áldás legyen drága hamvai felett!

* **Az első ujság Európában.** Németalföld Belgium és Franciaország vetélkednek most azért a dicsőségért, hogy az első európai lap melyiknek a földjén jelent meg. Brüsszel arra hivatkozik, hogy falai közt már 1605-ben jelent meg *Nieuve Tydinhen* címmel egy időszakos katonai bulletin. Ezzel szemben Franciaország azt állítja, hogy Párisban már 1494-ben amikor VIII. Károly Olaszország ellen szállt harczba, a lapok mai különkiadásaihoz hasonló harczteri tudósításokat adtak ki. Bibliografiai kutatók azonban kiderítették, hogy eféle külön lapok Ausztriában, Angliában és Olaszországban már a 14-ik század elején szokásban voltak, amikor természeti eseményekről, balesetekről és gyilkosságokról, röpíratok alakjában rendes hirszolgálat fejlődött ki. Kölnben a 16. század közepétől egy rendszeres heti lapot indított meg. Londonban az első hetilap 1608-ban látott napvilágot, Strassburgban 1609-ben. Franciaországban az első hetenkint megjelenő lapot *La Gazette* címmel 1631-be alapították.

* **Megszökött gyermek.** Debreczenben a cziráló rendőrök egyike a posta épület előtt egy kis fiut vett észre, aki órák hosszáig bandukolt ott magában. A rendőr megszólitotta a gyereket, zavaros feleletei után vallatóra fogta és akkor kislát, hogy a tizenegy éves kis fiu tulajdonképpen nagyvárad gyereke. Megszökött a szülői háztól és gyalog vándorolt Debreczenbe, hogy megszabaduljon az édes anyja jó tanácsaitól. Zokon vette a gyerek, hogy csintalanságáért megdorgálta s bucsut sem mondva, eltűnt hazulról. A rendőrség addig míg a kis szökevény sorsa felől intézkedik, pártfogásába vette.

* **Vásári vonat Margittára.** A jövő héten, július hó 13. 14. és 15-én a Margittán tartandó országos vásár alkalmából július hó 13-án Nagyváradról 3 óra 40 perczkor éjjel egy külön személyvonat fog indíttatni, mely Margittára 7 óra 40 perczkor érkezik meg.

* **Születések — halálozások.** Az elmúlt hét népmozgalmi adatai nem valami rózsásak; a közegészségügy Nagyváradon most nagyon gyenge lábón áll s a halálozás is nagy mérvű. Az elmúlt héten Nagyvárad népessége fogyott, amennyiben a halálozások négygyel felül múlták a születéseket. A hét nap alatt született 8 fiu, 9 leány, összesen 17 gyermek. Elhalt 11 férfi, 10 nő, összesen 21 egyén. — Elhaltak a következők: Orosz János, Fiala Johanna, Nyuzó János, Neumann Józsefné, Sztuflák János, Pósan Gyula, Furulyás Erzsébet, Vég Sándor, Palotási Gergelyné, Fekete György, Rettig József, Csanya Mária, Winkler Irén, Bakos József, Balog Rozália, Tóth Sándor, Tokai József, Bálint István, Barta Etelka, özv. Vennes Mihályné, Csáková Ilona.

* **Különös világítási mód** van a columbiai tud. egyetem nagy könyvtárába bevezetve, mely az olvasónak az izzófény által elgyengített szemre valóságos jótéteménynek bizonyult. Ezen világítási mód, mint azt Pataky H. és W. budapesti szabadalmi irodája leírja egy homályos fehérre mázolt 6 láb átmérőjű fagolyóból áll. Mihelyt besötétedik, a terem négy sarkában gondosan elrejtett 8 hatalmas ivlámpának sugarai a golyóra vettetnek úgy, hogy a teremben levők sem a szénacsucokat, sem a direkt fény sugarakat nem láthatják. Ez oly világosságot hoz létre, mely anélkül, hogy a szemet a legkevésbé is megtámadná, mégis elég erős arra, hogy a könyvtár minden részében dolgozni lehessen.

x **Olvasóink figyelmébe.** *Ország* Antal, elismert orgona-készítő a Fő-utcán, 51/15. szám alatt egy jól berendezett műhelyt nyitott. A jeles czég elvállal e szakmába vágó mindenemű javításokat, hangolást és készit új orgonákat is. *Ország* Antal mai lapunkban közölt hirdetésére felhívjuk különösen a plébániai hivatalok figyelmét.

— Szellemi sziporkák. — Az életből. — És bocsásd meg a mi vétkeinket (beszély). — Virrasztott éjek (vers). — Mameluk kura (humoros beszély). — Cséplőgép (beszély). — Jogismeret. — Hazánk. — Külföld. — Hétről-hétre. — Heti kronika. — A gazda. — Közgazdaság. — Irodalom. — Mulattató. — Találos kérdés. — Képeink. — Szerk. posta. — Budapesti piac.

Az elevenen megszerkesztett, gazdag tartalmu hetilapra előfizetni lehet mindenkor, különösen most fél évre 1 frittal. Szerkesztőség és kiadóhivatal Pozsony, Ferenciek tere I. szám. A megrendelést legjobb postautalványon eszközölni.

MULATSÁG.

Iparos ifjak táncestélye a lövöldében.

Megemlékeztünk már, hogy az iparos-ifjak f. hó 23-án a lövölde helyiségében táncestélyt rendeznek, melyre a közönség köréből észlelhető érdeklődés buzditotta az iparos ifjakat.

Ehez hasonló mulatságuk három éve nem volt; s így most annál nagyobb buzgalommal készül a rendezőség, hogy a mulatság minél fényesebb és sikerültebb legyen — így sikerült megnyerni kedvezőtlen idő esetére a lövészeget elnökségének szivességéből a port pavillon nagy termét — mely körülmény már magában véve is sikert biztosít a mulatságnak. A mulatságra a következő meghívót vettük:

A nagyváradi ipartestület ifjuságának önképző egylete által saját pénztára javára 1898. évi július hó 23-án, szombaton a *Rhédey-kerti lövöldében* esetleg a *Sport-pavillon* nagytermében rendezendő zártkörű *nyári táncestélyre* tisztelettel meghívjuk. Bertsey György, e. elnök, Pintér Tamás, b. elnök, Ifj. Cser János, e. pénztáros, Német Antal, t. b. elnök, Mihályi Ferencz, ellenőr, Zemaa János, e. jegyző, Nagy Imre, gazda. Abella Mihály, Ifj. Barza József, Bereczki László, Kovács Béla, Kabdebó Ernő, Makovits Ferencz, Novák Gusztáv, Nagy Károly, Varga Gyula. Beléptidj: Személyjegy 70 kr. Családjegy 3 személyre 1 frt 50 kr. Kezdeté este 8 órakor. Jegyek előre válthatók a meghívó előmutatása mellett — az egylet Teleky-utczai helyiségében és Liptai László főutczai fodrász üzletében. Ezen meghívó másra át nem ruházható s kívánatra előmutatandó.

SZINHÁZ.

A tegnapi előadás. Pazarul tömött ház. Mesébe illő, kedélyes előadás. Röpke énekszámok. *Székely* Irén gyönyörű énekszámaival szinte bántóan elűt a társaságtól. *Perényi* egyszerűen elejti minden énekét. *Kassai* elmulasztotta őt kifordítani a kétkerekű laptikából, pedig a publikum határozottan erre várt.

Nyárai alig győzi szuszszal az őrtült sok ugrabugrát. Am egy páholy publikum kedvéért megtoldja se vége, se hossza kupléit egy virtus tánczczal. *Mezei* egyszerűen nem énekel, de dühös. Karok laposak. Tánczok még laposabbak. Kartánczok legalaposabbak. *Vanke* határozottan eszünkbe juttatta azt a rákoscsabai szerencsétlenül járt tűzérkáplárt, akit tökéletesen tönkre tett a rémes vonatösszeütközés 1890-ben.

Karzat hideg. Földszinti állóhely bámulatos tapsviharokat produkál. Zenekar hadilábon áll néhány énekessel. Ez aligha *Gésák*-előadás vala, mint inkább az a bizonyos *Il tropato* színre alkalmazva. *Perényi* M. egy két méter széles és másfél méter hosszú legyező szörnnyet kap, azon ellenben mesés virág vala.

—i.

A heti műsor úgy látszik igen érdekes lesz. Java darabok kerülnek színre. Telt házra aspirál az örökszép *Bőregér*. A hét slágerje kétségkívül az idény negyedik operaelőadása, a *Zsidónő* lesz. A szereplést ugyan nem tudjuk még, de valószínűnek tartjuk, hogy az első Trou-

badour előadásnak semmiben sem marad mögötte.

A hét műsora egyébként tisztességes kvalitású darabokat mutat. Csak a *Gésák* kísértenek még mindig. Kár ezt a darabot nem péntekre tenni; hadd zajlanék le már egyszer — üres ház előtt is, vagy ha már olyan szörnnyen kapós. hát hadd töltené meg a szokásszerint réműres pénteki házat is egyszer.

Szinköri hírek. Hétfőn *Straussnak* közkedveltségű künő operet-je a *Bőregér* kerül színre, a melyben az összes énekes személyzet részt vesz. A darab hálás szerepét Margó Z., Perényi M., Székely I., Kassay, Leövey, Mezei, Nyárai és Vendrei játsszák.

Hétfő: Bőregér.

Kedd: A gésák.

Szerda: Szabadulás.

Csütörtök: Az új házi ur.

Péntek: Don Carlos.

Szombat: Zsidónő.

Vasárnap:) d. u. Nagyidai cigányok.

) este: Felhő Klári.

Igazságszolgáltatás.

A Drágán József elleni merénylet végtárgyalása. A *Drágán* József elleni gyilkos merénylet végtárgyalásának második napján sem került itélethozatalra a dolog, amennyiben sem a másodrendű vádlott *Nyika* Terentin alibi tanui nem jelentek meg, sem pedig *Terdon* Pál, aki a végzetessé válható merénylet idején Drágán jegyző kocsisa volt és a vizsgálóbíró előtt tett vallomása szerint egy puskás alakot látott elosonni a bokrok között a brihenysusti uton a lövés után. Eddig mintegy 28 tanut hallgattak ki, minden momentuózusabb eredmény nélkül s mindeddig csak a vádlottaknak a vizsgáló bíró előtti *beismerő vallomása* és a csendőri nyomozat a terhelő.

REGÉNY-CSARNOK.

32.

ELŐRE!

Neldegg után fordította: Tátraházi R. P.

Irén nem sirt, mikor e sorokat elolvasta, csak lehajtotta fejét, letette a levelet. «Éz tehát a vége» — susogta. Azután a kertajtóhoz ment, a nap aranyozta virágokat nézte, mily kedvesek voltak ezek előtte, itt látta Ervint először, most pedig fájdalmat okoznak emléktükkel.

Az olyan jellem előtt, mint az övé volt, semmi sem borzasztóbb, mint látni, hogy az a férfi, akit szeretett, a kit nagyrabecsült, a közönség salakjába merül. Nem szomorkodott magáért, mint inkább a férfért, ki oly kevés becsülésre méltónak mutatta magát. Csak leg-alább meggyőződhetnék, hogy igazán régi szerelme, esküje hívta vissza ahhoz az asszonyhoz. E kérdés illetőleg semmi bizonyítéka, sőt inkább az ellenkezőt kell tartania, ez nagyon fáj. Karját egybe fűzve némán állott ott.

Mikor a bárónő elolvasta a levelet, az utálat bizonyos nemével dobta el magától.

— El! el! ez a papir darab bemocskolja a kezemet! — kiáltott.

— Semmi rossz sem létezhetik a világon, a mit rá nem lehet elmondani. Az ilyen gyalázatos eljárást nem lehet eléggé elítélni. Mindig mondtam, nem kell neki hinni. — Férfjéhez fordult, egészen elfelejtette, hogy éppen ő volt az, aki Haldenschwang iránt való ellenszenyből, mellette volt a dolognak. — Mindig mondtam, hogy a ki szurkot markol, bemocskolja magát. Nem kellett volna elfeledni. Alacsony a származása, alávaló a gondolkozása, soha sem lett volna szabad magunkhoz engedni.

Tekintete leányára esett, az anyaszív felébredt benne. Zárt karokkal rohant Irénhez, keblére zárta. Nem szólt többet egy szót sem, némán tartotta leányát átölelve.

Az atya, ki eddig mintegy szélütött ült ott, felugrott heves léptekkel, járt le s fel a szobában, haragos szavakat mormogva. Mint a

kitörni készülő vulkán tombolt magában: «Felkeresem Marienbadban — kiáltott neje és leánya elé állva — majd leszámol pisztolyom csöve előtt. Kényszeritem, hogy szavát megtartsa.

A báróné halálra ijedt.

— Friczil! hová gondolsz? párbaj?

Irén kibontakozott anyja karjai közül, atyjához lépett:

— Azt gondolod, — szólt reszkető hangon — azt gondolod, hogy neje lennék, ha valaki kényszerítene, hogy elvegyen. Tartson bűnbánatot, térjen vissza, egy szóval sem fogom a multat emlegetni, felejteni fogok, szerető neje leszek. Hogy azonban valakihez hozzá kényszerítsenek, akinek sem becsülete, sem hűsége, abból semmi sem lesz, olyan nincs. Van még bennem egy kis büszkeség, benned is papa!

Hizelegve fogta meg atyja karját és szeme közé nézett. Könnyei megeredtek, midőn atyja szomorú vonásaiba mélyedt, zokogni kezdett, eltávozott a szobából.

Néhány nap mulva a kerti ház kiürült, pusztá lett, Petersdorff Karlsbadot ott hagyta.

XI. FEJEZET.

A ki a Dráva völgyét Marburgtól Klagenfurtig végig utazza, ezen völgy változó remek képei elfelejthetetlenek lesznek előtte. A zöld Steiermark örök szép, vonzó, ragyogó fényben uszik. Az éjszaki növényvilága ékesíti az ormokat, azonban olyan erőteljesen, olyan buján hogy a dél közel voltát jelzi. A kertek gazdagon pompáznak a rózsában, házak, kunyhók, minden csűr, minden kerítés szőlővel van befuttatva. Remek szép várak, érdekes várromok ékesítik a hegykoronáját, a folyó minden kanyarulatánál újabb és újabb szebb panoráma köti le az utazó figyelmét.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A trónörökös utja.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.) A Budapesti Hirlapnak Bécsből jelentik, hogy Ferencz Ferdinánd legközelebb Gnundenbe érkezik. Látogatását kapcsolatba hozzák azzal, hogy eljegyzzi Cumberlandi herczeg leányát, Mária Lujza Viktoriát.

A merénylők ügye.

Budapest, jul. 9. (Saját tud. táv.) A törvényszék vádhatározata az ő Felsége elleni merénylők ügyében megjelent. Muzsik, az egyik gonosz lelkű merénylő, szenzációs részletekben mondja el terveit. Vallomásában kijelenti, hogy azért választotta a merénylet színhelyévé a Margit-körut budai oldalán lévő csatornát, mert ezen dolgozott ő is és így ismerte a helyet. Továbbá kijelenti, hogy elváltak határozva arra, hogyha közvetlen a merényletet előtt rajta kapják őket, ugy a magukkal vitt töltött revolverrel előbb lelővik üldözőiket, azután önmaguk életét oltják ki.

A brazilliai elnök Budapesten.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.) A brazilliai köztársaság elnöke Campos Salles kíséretében ideérkezett.

A spanyol-amerikai háborúhoz.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.) Madridból jelentik: Washington és Madrid közt tíz napi fegyverszünet kötött. A békének csupán a hadsereg áll utjában, mely elkésedve bosszút akar állni.

A bolgár fejedelem Romániában.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata.)
Sinaiból sürgönyzik: A bolgár fejedelmi pár ma reggel 8 órakor elutazott s a király, a királyné, a trónörökös és neje kikisérték őket a pályaudvarra. A fejedelmi pár megtekinti a constauzai kikötői munkálatokat s a dunai hidat és azután a »Mária hercegnő« román gőzhajóra száll, hogy visszatérjen Euxnogradba.

Császári rendelet.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.)
Pekingből sürgönyzik: A császár rendeletet bocsátott ki, amelylyel utasítja a cung-li-jament, hogy a feltalálók ösztönzésére szabadalmi hivatalt állítson fel. C h i n g herceget kinevezték az egyetemi építkezések főfelügyelőjévé.

Nagy felhőszakadás.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.)
Steeleville városában iszonyu felhőszakadás volt, amely a város egy részét elpusztította. Az eddigi adatok szerint 13 ember vesztette életét, de az áldozatok száma valószínűleg még sokkal nagyobb lesz.

Az amerikai pénzügyről.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.)
Valparaisoból sürgönyzik: A szenátus tegnap elfogadta azt a javaslatot, amely az elnököt 6 hónapra felhatalmazza, hogy kincstári jegyeket bocsásson ki 20 millió dollár értékben. A kamatoknak, melyek arányban fizetendők, nem szabad meghaladniuk a 8%-ot.

Török ügyek.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata)
Konstantinápolyból sürgönyzik: A francia kormány felszólította az ottomán bank párisi fiókját, hogy a francia alattvalóknak a konstantinápolyi és kis-ázsiai örmény zavargások alkalmával szenvedett veszteségeikért való kárpótlása fejében a görög hadikárpótlás jul. 10-én esedékes utolsó részletéből 1,200.000 frankot tartson vissza. A portának már tudomása van e lépésről, de kételkedik benne, hogy a francia kormány tényleg végrehajtaná ezt az intézkedést, a melynek törvényességét általában kétségbe vonják. A porta eddig a nagykövetségeknek a kártalanítás ügyében tett lépéseire nem válaszolt. Az Egyesült Államok követe is újabb felszólalást tett a portánál a kártalanítás ügyében.

Vasutvonal építés.

Budapest, július 9. (Saját tud. táv.)
Szófiából távirják: A 27 kilométer hosszú radouril—küszteni vasutvonal építését Djumalieffnek adták ki 12,475.000 frankért.

Német hajó Oroszországban.

Budapest, július 9. (Saját tud. távirata.)
Szt.-Pétervárról sürgönyzik: A »Charlotte« iskolahajó tegnap este Kronstadtból ideérkezett és megérkezésekor az orosz hadihajók tiszteltek. A hajó a Nikolai hidnál, horgonyzott. A német nagykövét ma látogatást tesz a »Charlotte-on. Vasárnap Alexis nagyherceg fogadja a »Charlotte« parancsnokát.

KÖZGAZDASÁG.

Kalászkok.

Terméviszonyaink és a börze. — Szegényügy. — Külön vámterület és önálló vámtarifá.

(b. i.) A földművelésügyi miniszter a beérkezett jelentések nyomán 31,797,618 mmra teszi az idei búzatermést, mely több mint öt negyede a tavalyi termésnek. Hogy azonban jobb termé-

sünk lesz mint tavaly, az még számtalan eshetőségtől függ. Országos esők ideje van, néhol romboló felhőszakadás, áradások, mint pl. Erdélyben, máshol a nem kevésbé veszélyes hűvös idő, csendes őszi eső és köd. Ilyen idők különösen az ország tiszántuli részén uralkodnak. Ez az egyik, ami a földművelésügyi miniszter által kitüntetett számot bizonytalanná teszi. De meg ezen kimutatások már a helyi becslésnél is tévednek s ezen apró tévedés az országos átlagban hihetetlen nagyságra dagad. A világtermés meghatározásánál, aki a különféle tervezeteket áttekinti, gyakran a legnagyobb különbségeket tapasztalja. Így pld. tavaly három fokozatu adatok voltak, melyek a világtermést mutatták ki s ezek mind kétszeresen sőt a porosz hadügyminiszter adata háromszorosan is meghaladta a legkisebb számítást. Szerintem sokkal valószínűbb a tavalyi adat, mely már reális s nem ilyen előleges s épp' azért valószínűtlen alapon nyugszik.

Munkás mozgalmakról szó sincs. És ez jól is van így. Sőt Szilágyi Albert munkásvezér béke poharát odanyújtotta br. Thoroczkay Viktor főispánnak az installáczió.

Hanem midőn országos esőzések, viharok hírért jelzik mindenfelől, melyek az aratás munkáját akadályozzák, akkor a fedezetlen határidő tüzet ajúlásba esik és olyan hírek keringenek, mintha a gazdák saját maguk segitenék elő a baisse-t, midőn tömegesen előhozakodnak az új búzával. Ugyan uraim! Hiszen annyi fajta börtzemanőver áll rendelkezésükre és ennek megfelelőleg annyi mindenféle eszköz, hogy ilyen okkal előállani valóban a legszerencsétlenebb gondolat. Hiszen az a 2—3 szubvencionált hirmondó ügynökség előállhatott volna egy bő argentinai termés hírével és a dolognak mindjárt meg lett volna legalább a látszata. De hát az »alliana« tervei kiszámíthatatlanok.

Dr. Bulyovszky József Nagyvárad tevékeny polgármestere valódi ambícióval lát hozzá városunk szegény ügyének rendezéséhez és összeírta Nagyvárad minden rendű szegényeit. Távol áll tőlem, hogy Proudhon-nal szegénynek nevezzem mindazokat, akiknél a vágyaknak az anyagi viszonyok korlátokat szabnak, mert a vágyak igen sokfélék lehetnek, — de ez a teendő igen terhes lehet és nagy körültekintést igényel. Az »extinctioudu pauperisme« a párisi commune véres viselkedése óta minden állam egyik elsőrendű feladatát kell hogy képezze. Az is bizonyos, hogy a társadalom a nagy mérvben szaporodó pauperizmussal szemben már-már tehetetlen. Tehetetlenségének oka pedig nem a jótékonyság érzet kivesésében, vagy hanyatlásában áll, de az is bizonyos, hogy a társadalmat akkor, amidőn maga is válságokkal küzd — nagyobb jótékonyság gyakorlására serkenteni alig lehet. Egészen más teendő van itt.

Rendszert kell behozni a társadalom adakozásába, mert meg vagyok győződve, hogy ha azok a száz meg száz fillérek, melyek a leggyakoribb esetben érdemtelen helyekre essék — összegyűjtve rendszeresen alkalmazatnának, a pauperismus kérdése nagy részben meg volna oldva.

Bizonyos repressziv eszközöket is kell használni a pauperismus gyógyítására, vagyis azokat az okokat kell eltávolítani, melyek az általános elszegényedést előidézik. Ezen célra szolgál pld. a majdan felállítandó gyermekkórház, vagy az árvaházak stb. stb., mely téren Nagyvárad sokat tett, de még mindig érezhető a hiány.

Az alszegénység és boldogtalanság, rest-ségből származó szegénység kipuhatólása volna ez összeírásnak egyik elsőrendű feladata, de nem azért, hogy ezekről mint teljesen érdemtelenekekről — elfeledkezünk egészen, mert okkal-móddal ezeken is segíthetünk. Mérey Lajos a mosonyi szövetkezet gyűlésén igen tanulságos felolvasást tartott, melyben előadta, hogy egy teljesen züllésnek indult egyéni mékint javított meg, úgy hogy most már rendezett vagyoni viszonyok közt él. Ajánlom mindazok figyelmébe e felolvasást, akik a szegényügygel behatóan akarnak foglalkozni és feltudják fogni ez ügy nagy jelentőségét.

A német agráriusok, midőn a vám-szövet-ség megújítása Ausztria és Magyarország között először megpendített, — annyira felriadtak ellene, hogy a magyar kormány előbb-utóbb is kénytelen volt legalább fenyegetésképpen előállani a jelen tervezettel. A javaslat azonban nem kelt nagy hatást, mert akár az osztrák, akár a magyar sajtó is tekintsük, — nem veszik komolyan a dolgot, vagy legalább az osztrák sajtó nem. És ez természetes is. Az első ujongásnál, melylyel a tervezetet fogadtuk: a patriotismus dolgozott vagy legalább is azon remény, hogy hogyha nem is az önálló vámtarifa és külön vámterületet szerezzük meg, de orvosolhatjuk azon sebeket, melyeket a vámszövetségünk Ausztriával a magyar mezőgazdaságon ütött.

Mert e kérdéseknél mindenestre tekintetbe kell vennünk azon érdekeket, melyeket a tervezett vámszövetség, vagy esetleg vámkülönállás közelebbről érint. Erthetem ez alatt a magyar mezőgazdák, a magyar iparos, az osztrák iparos és osztrák mezőgazda érdekét. Ausztriában tulnyomó az ipari érdek, Magyarországon az agrár érdek. És ha megnézzük azt az alakulatot, melyet a vámszövetség első megpendítése a különféle érdekeknél létrehozott — mindjárt tisztában leszünk a helyzettel. Az érdekek alakulása pedig a következő: Az osztrák agráriusok hevesen agítálnak a szövetség ellen; az osztrák nagyipar a magyar gyűlölettől vezettetve ugyan nem nyilatkozott a szövetség mellett, de annyira kézzelfogható érdeke a szövetség, hogy annak be nem következte fél megsemmisülését jelentené. Nézzük az alakulást magyarrészről: a budapesti ipar-egyesület hevesen tiltakozott a vámszövetség ellen, mert mérhetetlen kárára van a magyar iparnak; az Országos Gazdasági Egyesület a vámunio mellett nyilatkozott, mert Ausztria főlöszlegesen nyereszterményeinknek természetes kiviteli helye, — de megszüntetendőknek tartja azon koncessziókat, melyek folytán a Balkán nyereszterménye veszélyes versenyt csinál az ország belsejében a magyar nyereszterményeknek. És ha mindezen érdekeket nem sikerült összeegyeztetnünk, úgy meg van legalább a kezdet kezdete, a hiányos és sok-sok javításra szoruló javaslat a magyar önálló vámtarifáról.

Éh-inség Oroszországban. Az orosz kerületi hatóságok már az elmúlt év elején látták, hogy a termés silány lesz és e miatt jókor fölhivták a pénzügyi miniszter figyelmét egy bekövetkehető részleges éhínségre és a szükséges gabonagyűjtésre. A figyelmeztetés mit sem használt. A miniszter még azt sem engedte meg, hogy a kerületi vagy községi hatóságok a tényleg beállott inségről kimutatást terjesszenek föl, sőt ő maga azt jelentette a csárnak, hogy a kedvezőtlen termés csak nagyon szörványosan mutatja rossz hatását. Most az orosz gazdasági egyesületek révén kitudódott, hogy Oroszország 19 kormányzóságában 18 millió ember szenved éhséget. Az orosz sajtó hallgat, mert hallgatnia kell. Az aratás csak 1—3 hónap múlva lesz, pedig az éhtifusz máris sok helyen pusztítja a köznépet. Ennek daczára a kormány nem tiltotta meg a gabonakivitel, sőt az a dunai hajókon most erősebb mint előbb. A gőzhajózási társaságok alig győzik a sok gánát Regensburgig szállítani. Vajjon tud-e erről a csár?

Orsz. vásár Beélben. Beél községnek eddig márczius 1-ét, június 1-ét, szeptember 1-ét és október 1-ét magukban foglaló hét kedd és szerdájára volt engedélyezve az országos vásár. A minisztr most némi változást engedélyezett ebben. Ezuttal állandóan az ápril 1-ét, június 1-ét, szeptember 1-ét magában foglaló hét valamint október 3-ik hetének keddjén és szerdáján lesz az országos vásár. Mindég kedden az állatvásárt szerdán a kirakó vásárt tartják.

Retch Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, július 9
Buza őszre — — — — —	86
Buza tavaszra — — — — —	434

Tengeri — — — — —	5.06
Rozs ősze — — — — —	6.78
Zab ősze — — — — —	5.68

Értéktőzsde.

Az irányzat gyenge.

Budapest, július 9.

Osztrák hitel — — — — —	358.30
Magyar hitel — — — — —	392.25
Allamvasut — — — — —	357.30
Déli vasut — — — — —	78.—
Rimamurányi — — — — —	251.25
Magyar jelzálog — — — — —	250.—
Magyar leszámítoló — — — — —	261.60
Iparbank — — — — —	107.—
Budapest közuti — — — — —	379.50
Kereskedelmi — — — — —	1435.87
Salgótarjáni — — — — —	622.—
Waggon-kölsön — — — — —	244.—
Villamos vasut — — — — —	258.50

Bécs július 9.

Az irányzat gyenge.

Osztr. hitel — — — — —	358.50
Magyar hitel — — — — —	393.50
Allamvasut — — — — —	357.87
Birodalmi márka — — — — —	58.82

Hivatalos árfolyások

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. július 9-én.

Magyar aranyjárdék 4% — — — — —	120.75
Magyar koronajárdék — — — — —	99.—
Magyar vasuti kölsön aranyban 4 1/2% — — — — —	119.50
Magyar vasuti kölsön nüstben 2 1/2% — — — — —	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból — — — — —	120.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — — — —	97.75
Italmérsi jog megváltási kötvény — — — — —	100.50
Hrvát-szlavón földtehermentesítési kötvény — — — — —	97.75
Magyar nyeresémsorsjegy-kölsön — — — — —	158.—
Tiszabábalyozói és szegedi sorsjegyek kölsön — — — — —	139.75
Osztrák járadék papírban — — — — —	101.70
Osztrák járadék ezütkben — — — — —	101.70
Osztrák járadék aranyban — — — — —	121.50
Osztrák korona járadék — — — — —	100.75
1860. Osztrák államsorsjegyek — — — — —	143.50
Osztrák magyar bankrészevény — — — — —	905.—
Magyar hitelaankrészevény — — — — —	392.50
Osztrák hitelintézeti részvény — — — — —	356.50
Páris vista — — — — —	359.25
Nsmet birodalmi márka — — — — —	58.80
London viste — — — — —	119.85
Páris vista — — — — —	47.52 1/2
20 márkás arany — — — — —	11.77

NAGYVÁRADI SZINKÖR.

A budapesti »Népszínház« műsordarabja.

Evadberlet 66. szám.	Kisberlet 64. szám
Páros	Páros

Ma vasárnap, 1898. július 10-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

Délután 4 órakor, fél helyárrakkal:

Lumpáczius Vagabundus

és a három jó madár.

Énekes bohózat 3 felvonásban.

Este fél 8 órakor, rendes helyárrakkal:

Másodszor:

Mária bátyja.

Eredeti népszínmű.

Személyek:

Mogyoró Péter, gazdag parasztagazda	Bartos Gyula
Halmos Gyuri vője, a falu bírása	Tompa K.
Zsuzsika, Gyuri felesége	Margó Z.
Mária	Miklósi I.
Erzsike } Halmos Gyuri hugai	Turchányi O.
Miska — — — — —	Kassal K.
Erős Pál — — — — —	Szentgyörgyi I.
Erősné — — — — —	K. Árpási Kata
Pista, fiuk — — — — —	Várad M.
Körmös Ferkó — — — — —	Janovits J.
Magosiné — — — — —	Kápolnainé
Bokréta } kérők	Heltai N.
Sárga — — — — —	Török K.
Ambrus gazda, vinczellér Halmos szőlőjében	Vendrei Ferencz
Gyurka, kisbíró — — — — —	Leővey Leo
Ilonka, (5 éves) — — — — —	Fehérvári M.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, hétfőn:

A BÖREGÉR.

Operette 3 felvonásban.

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

UJ!

UJ!

„Messzelátó“ (Törvényes. védve.)

Ez az egészen kitűnően szerkesztett messzelátó 10-szeresen mutat, a mi csak kiváló tábori messzelátóknál fordul elő. Meglepetően nagyszerű távollátás!! Mindenütt bámulatos eredmény! Különösen utazás, kirándulás alkalmával stb. A próba felülmul minden várakozást. Az ár bámulatosan olcsó 2 frt 75 kr. (bérmentve), elegáns tokkal. Küldik bélyegekért is vagy utánvétellel

G. SCHOLZ, Wien, 11. Kleine Plargasse 31.

Kérem az újságot megnevezni. 238 1—3.

Eladó ház.

Uri utca 435-ik számú ház nagy telekkel és kerttel, jó helyen építkezni igen alkalmas. Szabad kézből eladó. Értekezhetni a tulajdonosnál ugyanott.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Nagyvárad, Fő-utca 51/15

Elvállal és készít templomi orgonákat a legujabb vivmányok után.

Átalakít, javít, tisztít és hangol jótállás mellett pontosan és jutányos árban.

tisztelettel:

ORSZÁGH ANTAL,

orgona készítő.

Értesítés!

Minden félreértés kikerülése végett a n. é. közönség értésére adom, hogy **Zöldfa-utca, Déry-házból üzletemet áthelyeztem ott fiók-üzletet nem tartok** — minden ilyen híresztelések, magától értetődleg, elesnek. **Ujjonnan berendezett és dusan felszerelt**

üveg, porcellán és lámpaüzletemet május 1-től ugyancsak Zöldfa-utcában, a volt Ipar-kávéház helyiségébe helyeztem át. Nagy raktárt tartok és **igen jutányos áron** árusítom minden e szakmához tartozó árukat.

A n. é. vevőközönség több éven át irántam tanusított jóindulatát továbbra is kérem.

Kiváló tisztelettel

Kalmár Jakab,

214 3—10 Nagyvárad, Zöldfa-utca 29.

Nincs többé lábfájás

sem tyukszem, sem izzadó láb, sem bőrkeményedés, sem lábdaganat, sem fagyos láb, sem lábégés. Rövid idei viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét **dr. Högyes-féle az egész világon szabadalmazott Asbest talpbélésel látja el.** Párja egyszerű 60 kr. feltős vastagságu 1 frt 20 kr. Az Asbest talpbétét kitűnőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek és a m. kir. honvédségnek eddig 22500 pár szállított. Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése és külön 10 kr. frankó. Felvilágosítások és prospektusok, köszönetnyilvánítások ingyen. Vizonteladókknak megfelelő árendemény.

Általános Asbetáru gyár betét-társaság. Budapest, VI., Sziv-u. 18. Egyedült elárúsító raktár Nagyváradon: Eigner Ede.

Tarr és Társa

építkezési vállalat Nagyváradon.

Van szerencsém a t. cz. építető közönséget értesíteni, miszerint sikerült a „Tóth Jenő és Társa“ nagyvárad fakeskedő cég beltárgját **STEINER B. urat** az általam jövőben vállalandó építkezésekhez társul fogadnom, miáltal azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy **kellő tőke** fölött bőven rendelkezvén, a legmészszebb menő igényeknek ugy a szolid kivitel, valamint **jutányos árak és kedvező fizetési feltételek** tekintetében megfelelhetek.

Építkezési vállalatunkat „Tarr és Társa építkezési vállalat“ **törvény-szerűleg bejegyzett cég alatt fogjuk vezetni**, építési irodánk pedig az eddigi helyiségben **(Szent-János-utca 322. sz. a. házamban)** lesz, a hol az építkezési szakmába vágó mindenféle megrendeléseket elfogadunk; ezeknek **financzirozását** társam keresztül viszi, a **technikai** vezetést pedig **én végzem** és mint eddig, jövőben is legfőbb törekvésem lesz a bennünk helyezett bizalomnak **becsülettel és tisztességes** uton megfelelni.

Czégünk a helybeli építkezéseken kívül a megyénkben is előforduló mindennemű magán és testületbeli **(közégségi, hatósági, uradalmi stb.)** építkezéseket felvállal és minthogy a 320—2,882. sz. **miniszteri jogositvány szerint**

emeletes házak és templomok

építésére is képesítve vagyok, vállalatunk az építkezési szakmához tartozó **mindennemű megbízatásnak képes megfelelni.**

E tekintetben felvilágosítással **nevezett irodánk, esetleg Tóth Jenő és Társa fakeskedő cég Nagyváradon** szivesen szolgál.

Kiváló tisztelettel

TARR GYÖRGY.

241 1—10

Válogatott
befőzni és enni való
cseresnyék!

1 kiló spanyol megy I.	—40,	—50
1 > kemény cseresnye, nagy	—40	
1 > > > kisebb	—30	
1 > hólyagos cseresnye, enni való	—24	
1 > zöldbab	—80	
1 > óriás ananász eper	1.—	
1 > kisebb > >	—70	
1 > erdei eper	—60	
1 > nápolyi körte	—80	

Ezekon kívül minden féle befőzni és enni való gyümölcsök, valamint korai fűzelékek a legolcsóbb napi ár szerint kaphatók.

Tisztelettel

BENKŐ KÁLMÁN utóda,
Nagyvárad, Fő-utca.

209 4—5

A felső-ausztriai
jelzálog és hitel-bank
és a strassburgi egyesült
országos hitelbankok
főképviseletősége

nagy földbirtokokra kölcsönöket és konvertálásokat engedélyez az összegek nagyságának megfelelőleg 4—4 $\frac{1}{2}$ %-os kamatokra; nevezett főképviseletőség bérházakra is közvetít kölcsönöket 5—5 $\frac{1}{2}$ %-os kamat és a legelőnyösebb feltételek mellett. Az ügyletek minden előleg nyújtása nélkül a leggyorsabban bonyolítatnak le.

Folyamatban levő kölcsönügyleteknél a véglebonyolítás előtt előleg is adatik.

Ugyanitt egy 500 holdas elsőrendű szántóföldes birtok, Nagyváradhoz közel, eladatik, A birtokmegvételhez pár ezer forint elégséges, mert arra 50.000 forintig 4%-os kölcsön azonnal kapható. 213 4—10

Breitner József,

az ingatlan-hitel és jelzálog-forgalmi iroda tulajdonosa

NAGYVÁRAD, Pável-utca 376. szám.

ÉRTESETÉS.

Azon roszakaratu híresztelésekkel szemben mintha

szalámi gyáram és üzletem

megszűnt volna van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy szalámi üzletem továbbra is fennáll és kitünősikerült gyártmányomat a leg-szolidabb árban továbbra is a

Pontelli-ház Serház-sikátor

felőli részen árusítom.

Egyszersmind tudatom, hogy a nagyobb „DETAIL” fűszerkereskedők szalámi szükségletüket nem nálam fedezik s nállok Pontelli-féle szalámi nem kapható.

Kiváló tisztelettel

PONTELLI JÁNOS,

Kossuth-utca, 17. sz.

Nagyvárad-Szóllósi Gőz-Sörgyár

Pecze-Szóllós (Nagyvárad mellett.)

Van szerencsénk a n. é. fogyasztó közönségnek a főzdenkben készült kitünő minőségű erősen főzött és megfelelőleg érlelt

László- és Márcziusi sört

ajánlani.

Tekintve, hogy az ősz folyamában tetemes költséggel nagyszabású és kitünő rendszerű új ászok és jégpinczét építettünk, azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy minden tekintetben kifogástalan, kitünő termékünkkel a legmesszebb menő igényeket is kielégíthetjük.

Megrendeléseket úgy hordók, mint 50 palaczkot tartalmazó ládákban közvetlen gyártelepünkön Pecze-Szóllósön (Nagyvárad mellett) avagy városi irodánkban Nagyváradon fogadunk el.

➡ Nagyvárad-városi vevőinknek a sört saját fogatunkon házhoz szállítjuk. ➡

Árjegyzékkel kívánatra készséggel és bérmentve szolgálunk.

Kérve a n. é. közönségnek további szives pártfogását, maradunk szolgálatára készen

212 4—10

kiváló tisztelettel **Nagyvárad-Szóllósi Gőz-Sörgyár.**

PORJESZ HERMAN

butor gyári raktára

NAGYVÁRADON, Zöldfa-utca, 34. szám.

Elegáns asztalos- és kárpitos butorok, háló-, ebédlő-, uri-szoba, szalon-berendezések, vas-, réz és hajlitott fabutorok rendkívüli nagy választékban, minden modern styl szerint.

— Kívánatra képes árjegyzék bérmentve. —

Pontos kiszolgálás!

207 4—10

Coulans eljárás!

Kárpitos és díszítési műhelyek.

Fényezett és matt butorok.